



# स्थानीय राजपत्र

बुटवल उपमहानगरपालिका नगरकार्यपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड २ बुटवल, असार ३१ गते, २०७६ साल संख्या १

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ बमोजिम बुटवल उप-महानगरपालिकाको नगर सभाले पारित गरेको तल लेखिए बमोजिमको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम सर्वसाधारणको जानकारीका लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

## भाग १

### आ.व.०७६/०७७ का लागि नगर सभाको पाँचौ अधिवेशनको दोस्रो वैठकबाट पारित नीति तथा कार्यक्रम ।

आ.व. २०७६/०७७ का लागि बुटवल उप-महानगरपालिकाका प्रमुख शिवराज सुवेदीद्वारा नगर सभाको पाँचौ अधिवेशनमा प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम

#### सभाध्यक्षज्यू तथा नगरसभाका सदस्यज्यूहरु

१. यस गरिमामय नगरसभा समक्ष स्थानीय सरकार प्रमुखको हैसियतले आगामी आ.व. २०७६/०७७ को लागि नीति तथा कार्यक्रम पेश गर्न पाउँदा मलाई खुशी लागेको छ ।
२. नगरसभा नेपाली जनताको त्याग बलिदान र लामो संघर्षबाट प्राप्त उपलब्धि हो । यो औपचारिक सभा मात्र नभएर सार्वभौमसत्ता सम्पन्न नेपाली जनताका प्रतिनिधिहरु रहेको जनताका आधारभूत विषय एवं संविधानले तोकी दिएका सीमाहरुको अधीनमा रही स्थानीय विधायिकी अभ्यास गर्ने स्थलमा यस ऐतिहासिक क्षणमा सर्वप्रथम म संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपाल निर्माणको क्रममा आफ्नो जीवन उत्सर्ग गर्ने ज्ञात अज्ञात शहिदहरुप्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । साथै विभिन्न आन्दोलनका क्रममा घाइते, बेपत्ता नागरिकहरुप्रति सम्मान व्यक्त गर्दछु ।
३. संविधानले परिकल्पना गरेको समाजवाद उन्मुख शासन व्यवस्था र सोको अनुभूति दिलाउन सक्ने अवस्थामा मात्रै “सम्बृद्ध नेपाल सुखी नेपालीको महाअभियान” अन्तर्गत “सम्बृद्ध बुटवल खुशी बुटवलबासी”को परिकल्पनालाई सार्थक बनाउन सकिन्छ भन्ने कुरामा दृढ संकल्पित रहेको व्यहोरा अनुरोध गर्दछु । निर्वाचन पश्चातका दुई वर्ष हामीले व्यतित गरेका छौं । यस बीचमा केही सिकाई र सार्थक उपलब्धिहरु हासिल भएका छन् । संविधान प्रदत्त स्थानीय सरकार सञ्चालनका लागि र स्थानीय सेवा प्रवाहका लागि अति आवश्यक केही स्थानीय कानूनहरुको तर्जुमा, एकीकृत शहरी योजना निर्माण जस्ता केही महत्वपूर्ण परियोजनाहरुको डिपिआर तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने जस्ता आधारभूत कार्यहरु गरिएको छ । कतिपय आयोजनाहरु प्रारम्भ भएका छन् भने कतिपय कार्यक्रमहरु सम्पन्न भइसकेका छन् । यस बीचमा केही महत्वपूर्ण आयोजनाहरुको निर्माण तथा सञ्चालन प्रदेश तथा संघीय सरकारले गर्ने गरी कार्यान्वयनको चरणमा रहेका छन् । आ.व.

२०७४/०७५ लाई अध्ययन वर्ष घोषणा गरी सोको अनुभवको आधारमा आ.व. २०७५/०७६ लाई “कार्यान्वयन वर्ष” घोषणा गरी कार्यान्वयन गरिएको थियो । यस चालु आ.व.मा हामीले स्वीकृत गरेका कार्यक्रमहरू मध्ये ज्येष्ठ मसान्त सम्म ८५ प्रतिशत कार्यक्रम कार्यान्वयनमा गएका छन् ।

४. संविधानद्वारा प्रदत्त नागरिकहरूका अधिकारलाई सुनिश्चित गर्दै मुलुकलाई आर्थिक सम्वृद्धिको मार्गमा डोच्याउनका लागि यस बुटवल उप-महानगरपालिकाले आफूलाई प्राप्त अधिकारहरूको प्रयोग गर्दै सीमित स्रोत र साधनहरूलाई अधिकतम परिचालन गरी “सबल आर्थिक केन्द्र समुन्नत बुटवल” मार्फत “समृद्ध बुटवल खुशी बुटवलवासी” बनाउने दीर्घकालिन लक्ष्य हासिल गर्न यो नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गरेको छ ।
५. संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारहरू बीच सहकारीतामा आधारित संघीयताको अभ्यासमा हामी छौं । सहकार्य, सह-अस्तित्व र समन्वयका साथ संविधानको भावना अनुकुल अगाडि जाने नीति लिई सोही अनुरूप नै आगामी यात्रा अगाडि बढाइने छ । संविधान प्रदत्त नागरिकका मौलिक हकहरूको प्रचलन साथै राज्यका निर्देशक सिद्धान्त र नीति तथा दायित्वलाई बुटवल उप-महानगरपालिकाले आफ्नो वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको अभिन्न अङ्गको रूपमा आत्मसाथ गरी आफ्नो साधन, स्रोत र क्षमताले भ्याएसम्म लागू गर्दै जाने नीति लिइनेछ । संविधानको अनुसूची ८ बमोजिम स्थानीय तहको एकल अधिकारको प्रयोग गरी स्थानीय सेवा प्रवाह गर्न हामी कटिबद्ध छौं । प्रदेश र संघसँगका साभा अधिकारहरूको कार्यान्वयनमा पनि महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दै संघीयतालाई सफल पार्नका लागि केन्द्रकृत एकात्मक मनोविज्ञानलाई संघीयता अनुकुल बनाउन नगरको तर्फबाट पहलकदमी लिइनेछ ।

#### नगरसभा सदस्यज्यूहरू,

अब म आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ मा हामीले अवलम्बन गर्ने नीति तथा कार्यक्रम सम्मानित यस नगरसभा समक्ष प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

नेपालको संविधानको प्रस्तावना, मौलिक हक सम्बन्धी व्यवस्था तथा राज्यका नीतिहरू एवं निर्देशक सिद्धान्त र संघीय तथा प्रदेश सरकारले लिएका नीतिहरू एवं स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा गरिएका व्यवस्थालाई आधार मानेर हाम्रा नीति तथा कार्यक्रमहरू सोही दिशा तर्फ उन्मुख रहने गरी तर्जुमा गरिएको छ । हामीले तय गरेका नीति तथा कार्यक्रमहरूले समग्र नगरवासीको विकास प्रतिको उत्कृष्ट चाहना, नगरवासीहरूको जीवनस्तरमा स्तरोन्नती तथा निर्वाचनका क्रममा हामीले व्यक्त गरेका प्रतिवद्धता प्रतिबिम्बित हुनु पर्दछ भन्ने कुरामा हामी दृढ छौं । यसका साथै हामीले निर्माण गरेको एकीकृत शहरी विकास गुरुयोजनालाई समेत नीति निर्माणको मुख्य आधारको रूपमा लिएका छौं ।

अब म आगामी आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ का लागि देहाय बमोजिमका विषयगत नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दछु ।

#### १. स्थानीय सेवा, जनशक्ति विकास व्यवस्थापन तथा सुशासन प्रवर्द्धन

१. चालु आ.व. को नीति कार्यक्रममा उल्लेख भए बमोजिम यस उप-महानगरपालिकाको संगठन अध्ययन तथा सर्वेक्षण O&M Survey कार्य सम्पन्न भईसकेको हुँदा आगामी आ.व. को प्रारम्भ देखि नै लागू हुने गरी नयाँ संगठन स्वरूप, दरबन्दी एवं जनशक्ति व्यवस्थापन, कार्य विभाजन गर्ने र जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूको ज्ञान, सीप, क्षमता अभिवृद्धि गराउन क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
२. सुशासनका आधारभूत सिद्धान्तहरू प्रति पूर्ण प्रतिवद्ध रही उत्तरदायित्व र कर्तव्य पालना गर्दै सुशासन प्रवर्द्धनका विभिन्न विधि र औजारहरूको प्रयोग गरिनेछ ।
३. जनशक्तिको मनोबल उच्च बनाउन स्पष्ट मापन योग्य सूचक परिभाषित गरी सोही आधारमा पुरस्कृत गर्दै स्थानीय सेवालाई सरल, सहज र थप प्रभावकारी बनाइने छ ।
४. विगतमा स्थानीय निकायमा कार्यरत भई यस नगरपालिकामा कार्यरत जनशक्तिलाई परिवर्तित सन्दर्भमा निजहरूको वृत्ति विकास र कार्य वातावरण कायम गर्न आवश्यक कानूनी प्रबन्ध मिलाइने छ । संघीय सरकारबाट समायोजन भई आएका जनशक्तिलाई

## खण्ड २ बुटवल, असार ३१ गते, २०७६ साल भाग १ संख्या १

समेत स्थानीय सेवा एउटा आकर्षक गन्तव्य हो भन्ने अनुभूति हुने गरी प्रोत्साहन एवं कार्य वातावरणको प्रबन्ध मिलाइने छ, र स्थानीय सेवालाई आकर्षक सेवाको रूपमा विकास गरिनेछ ।

५. पारदर्शिता, जवाफदेहिता र सुशासनका लागि स्वीकृत महत्वपूर्ण कार्यक्रमहरूको विवरण नगरकार्यपालिका कार्यालय तथा वडा कार्यालयहरूमा देखिने गरी राख्ने प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
  ६. नगर प्रहरी सेवाको पुर्नसंरचना सहित कानूनी प्रबन्ध मिलाइ नगर प्रहरी सेवालाई चुस्त बनाइनेछ ।
  ७. उप-महानगरपालिकाबाट कार्यान्वयन हुने योजना कार्यक्रमहरूमा वित्तीय जोखिम न्यूनीकरणका लागि निर्माण तथा खरिद प्रक्रियालाई बढी प्रतिस्पर्धात्मक बनाउन विगतदेखि प्रयोगमा ल्याइएको विद्युतीय बोल कबोल E-Bidding प्रणालीलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
  ८. आन्तरिक लेखा परीक्षण पद्धतिलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
  ९. कार्यालयका सवारी साधन र कार्यालयका लागि आवश्यक उपकरणको मितव्ययी ढंगबाट परिचालन गरिनेछ ।
  १०. उप-महानगरपालिकाको केन्द्र र वडा कार्यालयहरूमा हाल व्यवस्थापन भैरहेको पत्र पत्रिकाको खर्चमा मितव्ययिता अपनाउन अनलाइन बुलेटिन प्रकाशन गर्नुका साथै अनलाइन मिडिया समेतको प्रयोग गरिनेछ ।
  ११. सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधिको प्रयोग बढाउँदै कागजको प्रयोग घटाइदै लग्ने नीति लिइनेछ ।
  १२. संविधान तथा प्रचलित कानून बमोजिमका अधिकारहरूको कार्यान्वयनको लागि आवश्यक स्थानीय कानून, नियम, कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
  १३. सेवाग्राहीको सहयोग र कार्यालयबाट प्रवाह गरिने सेवालाई व्यवस्थित बनाउन जनप्रतिनिधि रहेको Help Desk लाई निरन्तरता दिइनेछ ।
  १४. नगरकार्यपालिका कार्यालय तथा वडा कार्यालयहरूमा सर्वसाधारण सेवाग्राहीको पहुँच पुग्ने गरी नागरिक वडापत्र तयार गरी प्रत्येक वर्ष अद्यावधिक गरिनेछ ।
  १५. जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूको आचार संहिताको कार्यान्वयनलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
  १६. प्रादेशिक नगर अध्ययन केन्द्रको सञ्चालनलाई थप प्रभावकारी बनाई सिकाई केन्द्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
  १७. देशभित्रका विभिन्न नगर तथा मित्र राष्ट्रका नगरहरूसँग भगीनी सम्बन्ध कायम गरी अनुभव तथा सहयोग आदान प्रदान गर्ने नीति लिइनेछ ।
  १८. न्यायमा सर्वसाधारणको पहुँचका लागि मेलमिलाप केन्द्रको क्षमता अभिवृद्धि गर्नुका साथै न्यायिक समितिलाई थप प्रभावकारी बनाउँदै लगिनेछ ।
२. राजश्व परिचालन एवं श्रोत अभिवृद्धि
१. व्यवसायकरको दायरा बढाउने र बढीभन्दा बढी व्यवसायीहरूलाई कर तिर्न प्रोत्साहित गर्न विविध कार्यक्रम सहित कर जागरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । वडा कार्यालयहरूबाटै कर, शुल्क दस्तुर असुल भई रहेकोमा सो कार्यलाई तथ्यांकमा

## खण्ड २ बुटवल, असार ३१ गते, २०७६ साल भाग १ संख्या १

- आधारित गराई थप व्यवस्थित गरिने छ । यस कार्यमा टोल विकास समिति तथा आवश्यकतानुसार स्वयंसेवक समेत परिचालन गरिनेछ ।
२. कर तिर्नु सम्मानित नागरिक बन्नु पनि हो भन्ने भावना जगाउन करदाता सम्मान, दुर्घटना विमा लगायतका प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
  ३. रिक्सा र विद्युतीय रिक्सा नवीकरण र सिफारिस प्रक्रियालाई व्यवस्थित गरिनेछ । उक्त साधनहरु व्यवस्थापनका लागि सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय गरी आवश्यक संख्या निर्धारण, रुट निर्धारण, रुट परमिटको व्यवस्था गरी वार्षिक सवारी कर असुली गरिनेछ ।
  ४. नगर क्षेत्रमा व्यवसाय गर्दै आएका तर उप-महानगरपालिकामा व्यवसाय दर्ता नगराएका जतिसुकै बर्ष व्यवसाय गरेको भए तापनि चालु आ.व.को पहिलो चौमासिक भित्र दर्ता वा नवीकरण गराउन आएमा पछिल्लो ५ वर्षको शुल्क लिई लाग्ने जरिवानामा शतप्रतिशत छुट दिइनेछ ।
  ५. नगर क्षेत्रभित्रका कुनै व्यक्ति वा संघ संस्थाले भवन, जग्गा, गोदाम सेड बहालमा लगाएकासँग बहाल रकमको वार्षिक १० प्रतिशतका दरले सम्बन्धित धनीसँग बहाल कर लिने व्यवस्था यथावत रुपमा राखि निजी निवास प्रयोजनका लागि व्यक्ति वा परिवारलाई बहालमा दिएकोमा लाग्ने बहालकर रकममा २० प्रतिशत छुट दिईनेछ ।
  ६. सम्पत्ति कर, पेशा व्यवसाय कर र घरजग्गा बहाल कर लगायतका विभिन्न कर, शुल्क, दस्तुर सफ्टवेयरको माध्यमबाट वडाबाटै असुली भईरहेकोमा सो कार्यलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाईनेछ ।
  ७. कर प्रशासनलाई व्यवस्थित बनाउन आवश्यकतानुसार कार्यविधि बनाइने छ । प्रदेश सरकारसंगको समन्वयमा केबुल सञ्चालक र डिसहोम विक्रेता डिलरहरुबाट ग्राहक संख्याको आधारमा मासिक रुपमा मनोरञ्जन कर लिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
  ८. राजश्वका सबै श्रोतहरुको वस्तुपरक पहिचान, विश्लेषण, प्रक्षेपण गरी समतामूलक, प्रगतिशील र न्यायपूर्ण बनाई राजश्वको दायरा वृद्धि गर्दै लगिनेछ ।
  ९. आफै वा संगोल परिवार (एकाघरका सदस्य) ले नगरपालिकालाई भुक्तान गर्नुपर्ने कर शुल्क, दस्तुर समयमा भुक्तान नगरी बक्यौता कायम राख्ने करदातालाई नगरपालिका वा वडाबाट प्रदान गरिने कुनै पनि सिफारिस सेवा सुविधा रोक्का गर्न सकिनेछ ।
  १०. कुनै पनि योजनाहरुको सम्झौता गर्नु अगावै उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरु र योजनाबाट लाभान्वित हुने उपभोक्ताहरुलाई आफुले बुझाउनु पर्ने सम्पत्ति कर, व्यवसायकर र बहाल कर चुक्ता गर्न अनिवार्य गरिनेछ । सो योजनाबाट लाभान्वित उपभोक्ताहरुलाई त्यस्ता कर शुल्क तिर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
  ११. राजश्व संकलन सम्बन्धी कार्यमा निजी क्षेत्र र नागरिक समाजको सहभागिता र सहकार्यलाई बढाउदै लगिनेछ ।
  १२. नगरको विकास निर्माण तथा सेवा सुविधा प्रवाह गर्न आवश्यक पर्ने वित्तीय श्रोतको कमीलाई पूर्ति गर्न संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, विकास साभेदार तथा संघ-संस्था र निजी क्षेत्र एवं नागरिक समाज लगायत सबै सम्भाव्य आन्तरिक एवं बाह्य क्षेत्रसंग समन्वय गरी श्रोतको अधिकतम परिचालन गरिनेछ ।
  १३. नगरको स्वामित्व वा भोगाधिकार रहेको र नगरपालिकाले संरक्षण र परिचालन गर्नसक्ने

भवन, जग्गा जमिन, हाटबजार तथा अन्य भौतिक सम्पत्तिको अभिलेख अध्यावधिक गरी राजश्व आमदानी गर्ने माध्यमको रूपमा परिचालन गरिने छ । यस्ता श्रोतको परिचालन गर्दा प्रतिस्पर्धात्मक पद्धतिको अवलम्बन गर्न जोड दिइनेछ ।

१४. नदीजन्य पदार्थ, माटो, वनजन्य लगायतका प्राकृतिक स्रोतको महत्तम उपयोग गरिने छ । यसका लागि आवश्यक सम्भाव्यता अध्ययन वातावरणीय परीक्षण गरिनेछ ।
  १५. उप-महानगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेको अव्यवस्थित बसोबासमा आधारभुत सेवालाई थप व्यवस्थित गर्न आ.व. २०७६/०७७ देखि पूर्वाधार विकास सेवा शुल्क लागु गरिनेछ ।
  १६. वडास्तरबाट संकलन हुने राजश्वलाई Intranet Computer System बाट उप-महानगरपालिकाको केन्द्रकृत प्रणालीमा आवद्ध गराउने कार्यलाई थप व्यवस्थित बनाइनेछ ।
  १७. खर्च प्रणालीलाई थप व्यवस्थित गरिनेछ ।
३. वातावरण, विपद व्यवस्थापन, सूचना प्रविधि तथा अनुगमन सम्बन्धी नीतिहरु:
१. “एक वन एक पोखरी” कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिँदै थप पोखरी निर्माण गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
  २. सामुदायिक वनको सहकार्यमा गरिवसँग वन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
  ३. तिनाउ जलाधार संरक्षणका लागि तिनाउ जलाधार संरक्षण योगदान कोषसँग सहकार्य गरिनेछ ।
  ४. सामुदायिक वनहरूसंगको सहकार्यमा कम्पोष्ट प्लान्ट स्थापना गर्न पहल गरिने छ ।
  ५. हरित नगर बुटवलको नारालाई सार्थक बनाउन सडक किनारहरु, विद्यालय परिसर सिंचाइ नहरका किनार लगायतका सम्भाव्य स्थानहरुमा फलफूलका बिरुवा वृक्षारोपण गरिनेछ । उक्त कार्यका लागि टोल विकास संस्थाहरुलाई सक्रिय बनाइनेछ ।
  ६. “एक घर-दुई बिरुवा तथा एक वडा-एक हरियाली पार्क” कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
  ७. संघ तथा प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा शिवनगर सामुदायिक वन क्षेत्रमा रामापिथेकश जिओलोजिकल पार्क र सिद्धबाबा धार्मिक वनलाई रामापिथेकश बोटानिकल गार्डेनको रूपमा विकास गरिनेछ ।
  ८. नगरमा नर्सरी स्थापना तथा सञ्चालन गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
  ९. वन क्षेत्रको संरक्षण गर्दै पर्यापर्यटनको प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
  १०. विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी पूर्व तयारी, उद्धार, राहत, पुनरस्थापना र पुननिर्माण जस्ता कार्यलाई समन्वयात्मक, शीघ्र र सामाजिक न्यायमा आधारित बनाइनेछ ।
  ११. वारुणयन्त्र सेवा सञ्चालनलाई उपयुक्त स्थानमा व्यापक समेत बनाई स्थानान्तरण गर्ने प्रक्रिया थालिने छ । वारुणयन्त्रका कर्मचारीहरुको समयानुकूल क्षमता विकास गरिनेछ ।
  १२. नगर क्षेत्रभित्र रहेको सम्पूर्ण खेल मैदानलाई खुल्ला क्षेत्र घोषणा गरिनेछ ।
  १३. विभिन्न साभेदारहरुको सहयोगमा जलवायु अनुकूलन सम्बन्धी कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गरिनेछन् ।
  १४. नगरक्षेत्र भित्र निजी क्षेत्रसंगको सहकार्यमा सार्वजनिक शौचालयको निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने प्रबन्ध मिलाइनेछ ।

## खण्ड २ बुटवल, असार ३१ गते, २०७६ साल भाग १ संख्या १

१५. नगरको सरसफाई व्यवस्थापनमा सामुदायिक संघ-संस्था, स्वयंसेवी अभियन्ताहरु एवं निजी क्षेत्रलाई उत्प्रेरित गर्ने नीति लिइनेछ ।
  १६. जैविक अजैविक फोहरलाई उत्पादन तहदेखि नै वर्गीकरण गरी छट्टाछुट्टै संकलन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । जैविक फोहरवाट घरैमा कम्पोष्ट मल बनाउन प्रेरित गरी गमला, कौशी, छत, करेशावारीमा तरकारी खेती गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
  १७. घर, टोल र नगरको सरसफाईलाई संस्कृतिको रूपमा विकास गर्दै लगिनेछ ।
  १८. फोहरलाई स्रोतमै वर्गीकरण गरी वर्गीकरणको आधारमा फोहर संकलन र अन्तिम व्यवस्थापन गरिनेछ ।
  १९. फोहर व्यवस्थापनलाई शुल्कमा आधारित बनाई निजी तथा सामुदायिक सहभागिता वृद्धि गर्दै लगिने छ । यस्ता कार्यलाई व्यवस्थित गर्न आवश्यक कानूनी प्रबन्ध गरिनेछ ।
  २०. वडा तहमा वा क्षेत्रतहमा (वडाहरु मिलि) सामुदायिक कम्पोष्ट प्लान्ट बनाउने/सञ्चालन गर्ने कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
  २१. बजार क्षेत्रमा मोवाइल शौचालय व्यवस्थाका लागि निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
  २२. औद्योगिक, हस्पिटलजन्य र रासायनिक फोहरको व्यवस्था सम्बन्धित पक्षले नै गर्नुपर्ने कार्यलाई कार्यान्वयन गरिने छ, सो को लागि आवश्यक सहजिकरण गर्ने नीति लिइनेछ ।
  २३. बुटवललाई वातावरणमैत्री शहरको रूपमा विकास गर्न वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रारूप २०७० का सुचकलाई क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
  २४. सञ्चारकर्मीको क्षमता विकास तथा स्वास्थ्य उपचारमा सहायता पुऱ्याउन स्थापित कोष सञ्चालनका लागि कार्यविधि बनाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
  २५. “बुटवल विकास पत्रकारिता पुरस्कार”लाई व्यवस्थित गर्न कार्यविधि बनाईने छ ।
  २६. उपभोक्ता हित प्रबर्द्धन सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । बजार अनुगमन र नियमन कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
  २७. विश्वसनीय नगर सूचना प्रणालीको लागि डाटा बैंकको स्थापना गरिनेछ ।
  २८. अनुगमन कार्यलाई मापन योग्य सुंचाङ्क तयार गरी स्वीकृत सबै किसिमका योजना तथा कार्यक्रमहरुको अनुगमन तथा मूल्यांकन गरी पृष्ठपोषण गर्ने नीति लिइनेछ ।
  २९. अस्थायी प्रकृतिका हाटबजार, ठेला तथा फुटपाथ व्यवसाय, उचित पार्किङ्ग व्यवस्थापन र शुल्क संकलन गर्न टोल विकास संस्था वा उपयुक्त संस्थाको सहकार्यमा वडातहबाटै व्यवस्थापन गर्न आवश्यक कार्यविधि बनाई अधि बढीनेछ ।
४. आर्थिक विकास सम्बन्धी नीतिहरु
- (क) पर्यटन
१. नगर क्षेत्र तथा आसपासका पर्यटकीय स्थलहरुमा सहज पहुँचका लागि संघ तथाप्रदेश सरकार र निजी क्षेत्रसँगको सहकार्यमा बस सेवा सञ्चालन गरिनेछ ।
  २. नगरभित्र संघ र प्रदेशको सहयोगमा महत्वपूर्ण पार्कहरुको निर्माण र भइरहेका पार्कहरुको सुधारलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।
  ३. नगरभित्र संघ र प्रदेशको सहयोगमा ऐतिहासिक धार्मिक, सांस्कृतिक पौराणिक महत्व रहेका स्थलहरुको संरक्षण, विकास तथाप्रबर्द्धन गरिनेछ ।
  ४. जलपर्यटन विकासको लागि उपयुक्त स्थानमा सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।

५. केवलकार, स्तरीय होटल सञ्चालन जस्ता पर्यटन पूर्वाधारमा निजी क्षेत्रको लगानी आर्कषित गर्न आवश्यक सहजिकरण गरिनेछ ।
६. पर्यटन स्थलहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा प्रचार प्रसार र पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि पर्यटन प्रवर्द्धन बोर्ड गठनको कानूनी संरचना तयार गरिनेछ ।
७. बुटवलको पर्यटन परिचय पुस्तक प्रकाशन गरिने छ । महत्वपूर्ण स्थलको जानकारी मूलक पर्यटन सूचनापाटी विभिन्न स्थानमा राखिनेछ ।

(ख) कृषि तथा पशुपंक्षी

१. स्थानीय सम्भाव्यता, तुलनात्मक लाभ तथा विशिष्ट अवसरको पहिचान गरी कृषिमा व्यवसायिकरण गर्दै कृषि उत्पादन एवं उत्पादकत्व बढाई स्वरोजगार सृजना गरिनेछ ।
२. एक वडा एक उत्पादनको नीति अनुरूप उत्पादित वस्तु तथा सेवालाई बजारीकरण गर्न सहयोग पुऱ्याइनेछ ।
३. कृषि नगरको आर्थिक विकासको मुख्य आधार रहेको हुँदा कृषि उत्पादन, दुग्ध उत्पादन र मासुजन्य उत्पादनका लागि उत्पादक सहकारी संगको सहकार्यमा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
४. उर्वरा कृषि भूमि तथा सार्वजनिक जग्गालाई गैर कृषिको रूपमा प्रयोगमा ल्याउन निरुत्साहित गर्दै फलफुल तथा सुहाउँदो बाली क्षेत्र विस्तार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
५. प्रदेश सरकारसंगको संयुक्त लगानी र निजी तथा गैर सरकारी क्षेत्र समेतको सहकार्यमा यसै वर्ष आधुनिक पशु बधशाला निर्माण कार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।
६. सिचाई व्यवस्थापनमा प्रदेश सरकार र संघीय सरकारको सहकार्यमा विशेष जोड दिईनेछ ।
७. उत्पादित कृषि वस्तुको संकलन, प्रशोधन, सञ्चय र ढुवानी आदि कार्य गर्ने कार्यका लागि प्रदेश सरकार र केन्द्र सरकारको सहकार्यमा प्रदेशस्तरीय कृषि थोक बजार नगर भित्र स्थापना गर्न आवश्यक सहयोग तथा सहजिकरण गरिने छ । हाल सञ्चालित कृषि थोक बजार केन्द्रलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
८. नगर भित्र रहेका कृषक समूह, कृषि तथा पशु पालक सहकारीहरू, व्यवसायिक कृषि फर्म तथा कृषि पेशासँग सम्बन्धित अन्य समितिहरूको व्यवस्थित अभिलेख राखिने छ । नगरमा कृषि कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा सम्बन्धित समूह वा सहकारीहरूसँग समन्वय गरिनेछ ।
९. सम्भाव्यताको आधारमा उचित कृषि पकेट क्षेत्र विस्तार र प्राङ्गारीक खेती गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
१०. शहरी क्षेत्रमा विषादी रहित ताजा तरकारी उत्पादन कार्यक्रमका लागि कौसी खेती प्रवर्द्धन तथा पुष्प खेती कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
११. कृषि विकास “के पाइन्छ होइन के चाँहिन्छ” भन्ने नीति अनुरूप मागमा आधारित कृषि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१२. कृषि सहकारीका माध्यमबाट कृषिमा चक्लाबन्दी खेती कार्यक्रम परीक्षणको रूपमा सञ्चालन गरिने छ । यसका लागि अनुदान दिने कार्यविधि बनाई कार्यान्वयन गरिने छ ।

१३. पशु खोप, विमा, आहारा र गोठ व्यवस्थापन जस्ताकार्यक्रम सहकार्यमा सञ्चालन गरिनेछ। व्यवसायिक पशुपालन तथा दुग्ध उत्पादन कार्यमा विशेष अनुदानको व्यवस्था गरिने छ। साथै सेक्स सिमेन निःशुल्क रूपमा उपलब्ध गराइनेछ।
१४. पशुहरुमा लाग्ने महामारी रोग विरुद्ध खोप निःशुल्क उपलब्ध गराइनुका साथै वर्डफूल रोगको नियमित सर्भिलेन्स गरिनेछ।
१५. अन्तरपालिका समन्वय गरी छाडा पशुचौपाया व्यवस्थापन गरिनेछ।
१६. सहकारीको सहकार्यमा फसल धितो राखि किसानलाई सहूलियत दरको ऋण उपलब्ध गराउने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ।

(ग) श्रम, रोजगार तथा गरिवी निवारण

१. गरिब घर परिवारको पहिचान गर्ने मापदण्डको आधारमा नगरभित्रका सम्पूर्ण गरिब परिवारको तथ्यांक तयार गरिनेछ।
२. विभिन्न संघ-संस्था तथा विकास साभेदारहरु समेतको सहकार्यमा बेरोजगार युवाहरुलाई लक्षित गरी रोजगारमुलक शीप प्रदान गर्न मेयर युवा इलम कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
३. वैदेशिक रोजगारमा जान लागेका सम्पूर्ण व्यक्तिहरुका लागि उपयुक्त शीप विकास सम्बन्धी तालिम दिइनेछ।
४. बुटवललाई ३ वर्ष भित्र बेरोजगारी शुन्य नगर बनाउने लक्ष्य लिइने छ। यसको लागि रोजगारी सिर्जना गर्ने संस्थाहरुको लगत संकलन गर्ने र ति संस्थाहरुलाई चाहिने उचित प्रोत्साहनको आवधिक मापन गरिने छ। प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमद्वारा संकलित बेरोजगारको तथ्यांकसंग राखेर कार्यान्वयनका लागि आवश्यक कार्यविधि तर्जुमा गरिने छ। नगरभित्रको रोजगारीको स्थिति सम्बन्धी तथ्यांक आवधिक रूपमा प्रकाशित गरिनेछ।
५. बुटवललाई लगानीको गन्तव्य बनाएर रोजगारी सिर्जना गर्न नगरस्तरीय “डूइड बिजनेस” को स्कोर रिपोर्ट गरिने छ। यहाँका साना तथा मझौला उद्योगहरुलाई छिमेकका उद्योगको सामान आपूर्तिकर्ता बन्न आवश्यक नीतिगत सहयोगको अध्ययन गरिने छ र उद्यमीहरुलाई बजार विस्तार गर्न सहयोग गर्दै मर्यादित रोजगारी सिर्जना गरिनेछ।
६. पर्यटन उद्योगको गुणस्तर बढाएर रोजगारी दिन सक्ने अत्यधिक सम्भावना भएकोले रेस्टुराँ, होटलहरुलाई नगरपालिकाको आफ्नै गुणस्तर “रेटिङ” कार्यक्रम अर्को वर्षसम्म शुरु गर्ने गरी सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ।
७. नगरका गरिब तथा विपन्न दलित परिवारलाई लक्षित गरी आर्थिक सशक्तिकरणका उपयुक्त कार्यक्रमहरु विभिन्न संघसंस्थाहरुको सहकार्यमा सञ्चालन गरिनेछ।
८. उद्यम विकासमा महिलाहरुको भूमिका अभिवृद्धि गर्न र उद्यमी महिलालाई प्रेरित गर्न उप-प्रमुख महिला उद्यमशिलता तथा प्रोत्साहन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
९. विकास साभेदार तथा सरोकारवालाहरुको सहयोगमा अनौपचारिक क्षेत्रका श्रमिकहरुको पञ्जीकरण गरिनेछ।
१०. नगरको पहिचान दिने, रोजगारी र स्वरोजगारी सृजना गर्ने, स्थानीय श्रोत साधनको अधिकतम प्रयोग हुने योजना कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिइनेछ।



(घ) सहकारी

१. उत्पादनमा आधारित सहकारी संस्थाहरूको प्रवर्द्धन गरिने छ । सहकारीहरूको एकीकरणलाई प्रोत्साहित गरिने छ । विधिसम्मत ढंगबाट सहकारी सञ्चालनका लागि नियमन कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
२. सहकारी सस्थाको पुँजी उत्पादनमुलक रोजगारी सृजना गर्ने कार्यमा लगानी गर्न सहजिकरण गरिने छ । सार्वजनिक सहकारी साभेदारी सम्भावनाका क्षेत्र पहिचान गरिनेछ ।
३. सहकारी सम्बन्धी स्थानीय एकीकृत तथ्यांक तयार गरिनेछ ।
४. स्थानीय सहकारी संस्थाका पदाधिकारी, शेयर सदस्य र कर्मचारीहरूलाई लक्षित गरी क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

(ङ) उद्योग

१. नगर भित्रका सम्पूर्ण उद्योग व्यवसायको व्यवस्थित अभिलेख राखिनेछ । शहरी क्षेत्रमा राखिने उद्योगहरूको प्रकृति निर्धारणका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
२. नगर विशेषज्ञ स्वास्थ्य सेवा, इन्जिनियरिङ कलेज, टेक्निकल कलेज तथा तारे होटल स्थापना तथा सञ्चालनमा सहजिकरण गरिनेछ ।
३. उद्योगी र श्रमिकबीचको सम्बन्धलाई सुमधुर बनाई औद्योगिक वातावरण कायम गर्ने नीति लिइनेछ ।
४. सुरक्षा प्रबन्ध, सुलभ शौचालय, स्वच्छ पिउने पानी र यातायात व्यवस्था सहित रात्री कालिन बजार सञ्चालन व्यवस्थापनका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिने छ ।
५. नियमित बजार अनुगमन र बजार नियमनलाई व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गरी उपभोक्ता हितको प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
६. व्यवसायिक प्रतिष्ठान तथा कम्पनीहरूको सहयोगमा नगरमा छुट्टै “सामाजिक उत्तर दायित्व कोष” को स्थापना गरिने छ । उक्त कोषको रकम सरोकारवाला समेतको सहभागितामा सञ्चालन गर्ने गरी कार्यविधि निर्माण गरिनेछ ।
७. लगानीमैत्री व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि तथा सार्वजनिक निजी साभेदारी अन्तर्गतका आयोजनाहरूका लागि लगानी सम्मेलनको आयोजना गरिनेछ ।
८. आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूलाई मध्यनजर गरी बनक्षेत्र भित्र स्टार लेभलका होटल तथा रिसोर्टहरू सञ्चालन गर्नका लागि सम्बन्धित प्रदेश र केन्द्र सरकारसँग समन्वय गरिनेछ ।
९. नगरभित्र २०० जना भन्दा बढीलाई रोजगार दिने उद्योग तथा प्रतिष्ठानलाई सम्मान गरिनेछ ।

५. शहरी योजना तथा पूर्वाधार विकास

१. नगरको पहिचानसँग सम्बन्धित एवं बजार व्यवस्थापन, ट्राफिक व्यवस्थापन, पर्यटकीय पूर्वाधार र स्रोत परिचालनसँग सम्बन्धित पूर्वाधार विकासका आयोजनाहरूलाई विशेष प्राथमिकतामा राखि कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२. नगर क्षेत्रभित्र संघ तथा प्रदेश सरकारबाट सञ्चालित विकास आयोजनाहरूको कार्यान्वयनमा सहजिकरण गरिनेछ ।
३. अधुरा आयोजना, जनताको प्रत्यक्ष सरोकार सम्बोधन हुने, स्थानीय श्रम, सीप र स्रोतको प्रयोग हुने आयोजनालाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।

## खण्ड २ बुटवल, असार ३१ गते, २०७६ साल भाग १ संख्या १

४. पूर्वाधार विकासमा बढी भन्दा बढी जनसहभागिता जुटाउन प्रतिस्पर्धामा आधारित जनसहभागिता मुलक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
५. पूर्वाधार विकाससँग सम्बन्धित सडक यातायात, कृषि, सिंचाई, वैकल्पिक उर्जा, सेनेटरी ल्याण्ड फिल्ट साईट, खेल पूर्वाधार, खानेपानी, ढल निकास, पर्यटन पूर्वाधार, शैक्षिक पूर्वाधार, स्वास्थ्य पूर्वाधार, पार्किङ्ग स्थल/पार्किङ्ग बिल्डीङ्ग लगायतका सम्भावित क्षेत्रहरुमा निजी क्षेत्रसँग सहकार्य गरी सार्वजनिक निजी साभेदारी परियोजनाहरु सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
६. निजी क्षेत्रबाट निर्माण एवं सञ्चालन गरिने अत्यावश्यक शहरी पूर्वाधार, पर्यटकीय पूर्वाधार, शैक्षिक एवं स्वास्थ्य पूर्वाधार निर्माणलाई प्रोत्साहन र आवश्यक सहजिकरण गरिनेछ ।
७. पूर्वाधार विकासमा निजी तथा वैदेशिक लगानी भित्र्याउनका लागि आवश्यक सम्पर्क र समन्वय तथा सहजिकरण गरिनेछ ।
८. मुख्य बजार क्षेत्रमा फुटपाथ निर्माणलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ र अब निर्माण गरिने पच्चिस फिट भन्दा फराकिला सडकहरुमा नाली सहितको फुटपाथ निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ ।
९. छरिएको बस्ती रहेका वडाहरुमा न्यूनतम शहरी सेवा विस्तार गर्दै लगिने छ । त्यस्ता वडाहरुमा कृषि तथा पशुपालनमा आधारित पूर्वाधार विकासका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न जोड दिइनेछ ।
१०. नगर क्षेत्रभित्रका निर्धारित सार्वजनिक सडकहरुको नियमित एवं शीघ्र मर्मत सम्भार गर्नका लागि उपयुक्त कदम चालिनेछ ।
११. नगरकार्यपालिकाको मुख्य प्रशासनिक भवन निर्माण कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिएको छ । जग्गा व्यवस्था भएका र अति आवश्यक देखिएका वडा कार्यालयको कार्यालय भवन क्रमशः निर्माण गरिनेछ ।
१२. नगरमा ठुला पूर्वाधार विकास दीगो, वातावरणमैत्री, अपाङ्गमैत्री, बालमैत्री, दृष्टि विहिन मैत्री तथा लैगिंकमैत्री बनाइनेछ ।
१३. ग्रामिण प्रकृतिका वडाहरुमा विद्युतीकरण, सडक ग्राभेलिङ्ग जस्ता कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१४. सहभागितामा आधारित कार्यक्रमहरुको लागत सहभागिता सम्बन्धी नीतिमा समयानुकुल परिवर्तन गरी देहाय बमोजिम न्यूनतम जनसहभागिता कायम गरिनेछ ।
  - (क) सडक तथा नाला निर्माण तर्फ,
    - तिनाउ नदी पूर्वका वडाहरुमा ४० प्रतिशत,
    - तिनाउ नदी पश्चिमका वडा नं १, २ र ११ को तिनाउ पश्चिमको भाग तथा वडा नम्बर १४ देखि १९ मा २५ प्रतिशत
    - वडा नम्बर १२ र १३ मा ३५ प्रतिशत
  - (ख) ग्राभेल सडक निर्माण तर्फ तिनाउ पश्चिम २० प्रतिशत, तिनाउ पूर्व ३० प्रतिशत,
  - (ग) सबै सडकको पुन निर्माणमा सबै वडाको लागि २५ प्रतिशत
  - (घ) सबै सडक तथा नाली मर्मत सम्भारमा सबै वडाका लागि १५ प्रतिशत

## खण्ड २ बुटवल, असार ३१ गते, २०७६ साल भाग १ संख्या १

- (ड) उपभोक्ता समिति मार्फत कार्यान्वयन हुने कुनै पनि प्रकारको आयोजनामा कम्तीमा १५ प्रतिशत,
- (च) अति विपन्न, सीमान्तकृत बस्ती र समुदाय र सार्वजनिक धार्मिक तथा सामुदायिक शैक्षिक क्षेत्रको लागि जनसहभागिता दर पूर्वाधार समितिको निर्णयानुसार हुनेछ । यस बुँदा बमोजिम गरिने निर्णयमा न्युनतम सीमा १० प्रतिशत हुनेछ ।
१५. घर नक्शा पारितका लागि प्रयोगमा ल्याईएको EBPS System लाई थप प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१६. १००० वर्ग फिटसम्मको क्षेत्रफलमा निर्माण गरिने संरचनाको घर नक्सा डिजाइन नगरबाटै गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ । MRT र तीन तल्ला (भुईँ तल्लासमेत गरी) भन्दा बढी वा प्लिनथ एरिया एक हजार वर्गफुट भन्दा माथिका संरचना निर्माणको लागि मात्र Structural Analysis गर्ने गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ ।
१७. पार्किङ व्यवस्थापनका लागि मुख्य शहरी क्षेत्रमा भवन निर्माण गर्दा अनिवार्य रूपमा Underground Parking सहितको भवन निर्माण गर्ने गरी कानूनी प्रबन्ध मिलाइने छ । साथै नगरका अन्य क्षेत्रमा समेत Underground Parking सहित संरचना निर्माण गर्नेलाई नक्शा पास शुल्कमा निश्चित प्रतिशतका दरले छुट दिई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
१८. भवन निर्माणको उचाई सम्बन्धी मापदण्ड पुनरावलोकन गर्न अध्ययन गरिने छ । अध्ययनको आधारमा बहुतल्ले भवन निर्माणका लागि प्रोत्साहित गरिनेछ ।
१९. ट्राफिक व्यवस्थापनलाई सहज बनाउन सार्वजनिक निजी साभेदारी मार्फत Parking Building निर्माणका साथै नगरको ट्राफिक समस्याको दीगो समाधान गर्न पहल गरिने छ । नगरका विभिन्न क्षेत्रमा सःशुल्क र निःशुल्क पार्किङ क्षेत्र तोकिनेछ ।
२०. टोल विकास संस्थाहरूसँग समन्वय गरी सडक बत्ती व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२१. नगरको भौगोलिक सूचना प्रणाली GIS, House Numbering & EBPS लाई अद्यावधिक गर्दै प्रविधि मैत्री बनाईनेछ ।
२२. “हाम्रो सडक-हाम्रो सहभागिता, स्तरीय सडक-हाम्रो प्रतिबद्धता” अनुरूप सडक सुधारका कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२३. नगर क्षेत्रभित्र चक्रपथका लागि अति आवश्यकीय पूर्वाधार तयार गरी नगर बस सेवा सञ्चालनका लागि समन्वय गरिनेछ ।
२४. सतह ढल निर्माणका लागि बनेको गुरुयोजनालाई संघ तथा प्रदेश सरकार तथा विकास साभेदारहरु सँगको सहकार्यमा क्रमशः कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२५. खानेपानीको क्षेत्रमा रहेका विभिन्न निकायको सेवालाई एकीकृत तथा नियमन गर्न एकीकृत खानेपानी तथा सरसफाई बोर्डको गठन गर्ने विषयलाई अधि बढाइनेछ ।
२६. बुटवलको खानेपानी आपूर्ति सम्बन्धी समस्यालाई दीर्घकालिन रूपमा सम्बोधन गर्ने गरी अगाडि बढाईएको बुटवल (भुम्सा) खानेपानी आयोजना सञ्चालनमा देखा परेका समस्या समाधान गरी सूचारु गर्न आवश्यक सहजिकरण गरिनेछ ।
२७. ऐतिहासिक बटौली क्षेत्रमा रहेका परम्परागत धार्मिक एवं पुरातात्विक सम्पदाहरुको संरक्षणका लागि विकास साभेदारहरुसँगको सहकार्यमा गुरुयोजना तयार गरिनेछ ।

## खण्ड २ बुटवल, असार ३१ गते, २०७६ साल भाग १ संख्या १

२८. “हाम्रो बुटवल सुरक्षित बुटवल” लाई साकार पार्न तिनाउ नदीमा तटबन्ध सहितको तिनाउ करीडोर निर्माण गर्न संघीय सरकारसँग सहकार्य गरिनेछ ।
२९. मोतिपूर र सेमलार क्षेत्रमा स्याटेलाईट सहरको विकासका निम्ती आवश्यक अध्ययन कार्य अघि बढाईनेछ ।
३०. बुटवल उप-महानगरपालिकाको एकीकृत शहरी विकास योजना अनुरूप योजना तथा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ । अधुरा तथा क्रमागत आयोजनाहरूलाई प्राथमिकता दिई सम्पन्न गर्दै लगिनेछ ।
३१. पूर्वाधार विकासकालागि जनपरिचालन र जनसहभागितामा आधारित कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ सञ्चालन गरिनेछ ।
३२. “शिक्षा, स्वास्थ्य, सञ्चार, यातायात, पर्यटन, कृषि, उद्योग र व्यापार-बुटवल उपमहानगरको विकासको मूलआधार” अभियान भित्रका बुटवलको समग्र विकासका अग्रणी क्षेत्र उन्मुख कार्यक्रम सञ्चालन गर्न विषयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धित संघ सस्था र निजी क्षेत्रसँग समन्वय र सहकार्य गरी सानिसालाई प्रवर्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।
३३. वडा भेला तथा वडा कार्यालयहरूबाट सिफारिस भइ आएका सबै योजनाहरूको Project Bank बनाई समपुरक कोषबाट कार्यान्वयन गर्न अधिकतम पहल गर्ने नीति लिइनेछ ।
३४. संघ/प्रदेश सरकारको सहकार्यमा जितगढी किल्लाको संरक्षण, हिलपार्कमा विशाल बुद्ध मूर्ति स्थापना र जितगढी युद्ध संग्रहालय निर्माण तथा पुरानो बटौलीको मौलिक पहिचान स्थापित गर्न गुरु योजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याई पर्यटकीय स्थलको रूपमा विकास गरिनेछ ।
३५. नगरको मुख्य शहरी क्षेत्रमा रहेका विद्युतका पोलहरूमा अव्यवस्थित रूपमा रहेका टेलिफोन, केवल लगायतका तारहरूको व्यवस्थापन गर्न लगाइनेछ ।
३६. छिमेकी नगरपालिकाहरूसँग समेत समन्वय गरी फोहर व्यवस्थापनको लागि संयुक्त परियोजना संचालन गर्न पहल गरिनेछ ।
३७. संघ/प्रदेश सरकारको सहकार्यमा खेलकुद पूर्वाधार विकास निर्माणमा जोड दिईनेछ ।
३८. पुनः नापीको बाँकी रहेका कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ । ब्लक जग्गाको जग्गा धनी पुर्जा वितरण गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
३९. बुटवल उप-महानगरपालिका क्षेत्र भित्र नापी गर्न बाँकी सम्पूर्ण जग्गाको नापी कार्य सम्पन्न गरी डिजिटल नापी नक्शा तयार पारिनेछ । नक्सा पास तथा पूर्वाधार योजना कार्यान्वयनका लागि उक्त प्रविधिलाई प्रयोगमा ल्याइनेछ ।
४०. बुटवल १२ स्थित ज्यामिरेमा पानीको स्रोत सुक्न गएको हुँदा सो बस्तीको स्थानान्तरण सम्बन्धमा अध्ययन गरिनेछ ।
४१. नदीजन्य पदार्थको संकलन र उत्खननबाट प्राप्त राजश्वको निश्चित प्रतिशत रकम सम्बन्धित क्षेत्रको नदी नियन्त्रण तथा भू-क्षय नियन्त्रणका लागि छुट्याउने प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
४२. बुटवल उप-महानगरपालिका र आसपासका नगर तथा गाउँपालिकाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्दै यस क्षेत्रलाई मेघा सिटीको रूपमा विकास गर्न आवश्यक आधार तयार गरिनेछ ।
४३. समग्र नगर क्षेत्रका सार्वजनिक जग्गाको पहिचान तथा लगत तयार गरी संरक्षण गर्न वडा समिति र समुदायलाई थप जिम्मेवार र सक्रिय बनाइनेछ ।

४४. नगरका विभिन्न क्षेत्रमा रहेका अव्यवस्थित बसोवासको लगत संकलन गरिएको छ । जग्गा नाप जाँच गरी अभिलेखिकरण गर्ने कार्य सञ्चालन गरिने छ । नापजाँच र अभिलेखिकरणमा असुरक्षित ठाँउ र अवस्थाको बसोवासलाई स्थानान्तरण गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
४५. श्रोत परिचालनमा निजी क्षेत्रको सहभागितालाई प्रवर्द्धन गर्न सार्वजनिक निजी साभेदारीमा जोड दिइनेछ ।
६. **सामाजिक विकास सम्बन्धी नीतिहरु:**
१. मानवीय मूल्य र मान्यतालाई आत्मसात गरी मानव सभ्यता र संस्कृतिहरुको प्रवर्द्धन गर्दै, सरल जीवन शैली र पद्धतिको धरातलमा **“मानवताको शहर बुटवल उपमहानगर” (City with Humanity)** बनाउने लक्ष्यका साथ सञ्चालन गरिदै आएका अभियानहरुलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
    - (क) लैङ्गिकमैत्री, बालमैत्री, अपाङ्गमैत्री, युवामैत्री, ज्येष्ठ नागरिक मैत्री तथा सडक मानव मुक्त शहर बुटवल उपमहानगर बनाउने महत्वपूर्ण अभियानहरु सञ्चालन गरिने छन ।
    - (ख) आदिवासी जनजाति, थारु, मुस्लिम, अशक्त तथा विपन्न समुदायलाई लक्षित गरी उनीहरुको उत्थानमा सहयोग पुग्ने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
    - (ग) घोषणा गरिएका **“साक्षरता युक्त, खुल्ला दिसामुक्त, पूर्ण खोपयुक्त, छुवाछुत मुक्त बुटवल”** अभियानलाई थप प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
  २. सबै किसिमका सामाजिक विभेद (जातिय, लैगिक, धार्मिक, भाषिक, साँस्कृतिक जस्ता) हरूलाई निषेध एवं निरुत्साहित गरिनेछ ।
  ३. विपन्न दलित समुदायलाई लक्षित गरी उनीहरुको सशक्तिकरण र क्षमता विकाससँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरुलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ ।
  ४. टोल विकास संस्थाहरुलाई नगरपालिकाको आधारभुत/समुदायतहको सहयोगी अंगको रूपमा थप स्थापित गर्दै विकास निर्माण, समुदाय परिचालन सामाजिक अभियान सञ्चालन र राजश्व संकलन समेतमा सहकार्य गरी थप सुदृढ बनाउदै लगिनेछ ।
  ५. लैङ्गिक तथा घरेलु हिंसा, यौन शोषण, लगाएत जोखिममा परेका बालबालिका, अपाङ्गता, एकल महिला तथा यौनिक अल्पसंख्यकहरुलाई दृष्टिगत गरी अवसर र हित प्रवर्द्धन सम्बन्धी विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
  ६. महिला, आदिवासी जनजाति, दलित लगायतका लक्षित वर्ग उत्थान समितिहरु गठन गरी ती वर्ग समुदायलाई सशक्तिकरणका माध्यमबाट मूलप्रवाहमा ल्याइनेछ ।
  ७. गैसससंग सहकार्यका कार्यक्रममा दोहोरोपन नहुने गरी मात्र उद्देश्य, गतिविधि र अनुभव समेतलाई दृष्टिगत गरी प्रतिस्पर्धात्मक प्रस्तावको माध्यमबाट कार्यान्वयन गरिनेछ ।
  ८. गैर सरकारी संस्थाको दर्ता, नवीकरण, विघटन र खारेजी तथा नियमन कार्यलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
  ९. स्थानीय तहमा निर्माण गरिने भौतिक, सामाजिक, आर्थिक, शैक्षिक, साँस्कृतिक सबै प्रकारका विकास योजनाहरुमा लैगिक, बाल तथा अपाङ्गतामैत्री बनाउनका लागि आवश्यक कार्य गरिनेछ ।

१०. “श्रमिक महिलाहरुको आवश्यकता र शिशुको स्याहार पाउने हक” लाई ख्याल गर्दै नगरक्षेत्र भित्र कम्तीमा २५ सिट क्षमताको शिशु स्याहार केन्द्र सञ्चालन गर्ने व्यक्ति वा संस्थालाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
११. आश्रय आवश्यक पर्ने पीडित बालबालिकाहरुको लागि सुरक्षित आवासको व्यवस्था मिलाइनेछ । निकृष्ट प्रकारको बालश्रमलाई निषेध गरिनेछ ।
१२. हिंसा पीडित महिलाहरुको लागि सुरक्षित आवासको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१३. समाजका अग्रज सम्मानित ज्येष्ठ नागरिकहरुको भूमिका र योगदानलाई उच्च महत्त्व दिइनेछ । ज्येष्ठ नागरिकहरुको दिनचर्यालाई सहज र सक्रिय बनाउन “ज्येष्ठ नागरिक: एक वडा, एक मिलन केन्द्र” सञ्चालनका लागि विभिन्न संघसंस्थाहरूसँग सहकार्य गरिनेछ ।
१४. परम्परागत पेशा सीप र व्यवसायलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । गरिबी न्यूनीकरण एवं समावेशी विकासबाट सामाजिक विभेद कमगर्दै जाने नीति लिइनेछ ।
१५. नगरबाट प्रदान गरिने सेवाहरुमा असहाय, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठनागरिक, गर्भवती, सुत्केरी र अशक्तलाई सेवामा अग्राधिकार दिइनेछ ।
१६. गैर सरकारी संस्थाका कार्यक्रमहरुलाई नगरको नीति, कार्यक्रममा आवद्ध गराइनेछ ।
१७. अपाङ्ग, असहाय, अशक्त (फरक क्षमता भएका) दैवी प्रकोप पीडित, द्वन्द्व पीडित, ज्येष्ठ नागरिक एकल महिला जस्ता सिफारिस र नेपाली नागरिकता प्राप्तिको अनुसूची बमोजिमको सिफारिसहरु निःशुल्क दिइनेछ ।

## ७. शिक्षा

१. “बुटवल-उपमहानगर, गुणस्तरीय शिक्षामा समतामूलक अवसर” भन्ने आदर्श वाक्यलाई आधार मान्दै नगरका प्रत्येक विद्यालयहरुमा भौतिक, प्राविधिक तथा वातावरणीय पक्षमा सुधार गरी वालमैत्री, लैङ्गिकमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री वातावरण सिर्जना गरिनेछ ।
२. विद्यालयमा दरवन्दी मिलान गरी शिक्षक, विद्यार्थी अनुपात तथा कक्षा, विद्यार्थी अनुपात उपयुक्त बनाइनेछ ।
३. विद्यालय शिक्षक, कर्मचारीहरु तथा विद्यालय व्यवस्थापन समिति र शिक्षक अभिभावक संघका पदाधिकारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
४. शिक्षक दरवन्दी कम भएका विद्यालयहरुमा थप शिक्षक व्यवस्थापन गरिनेछ ।
५. नगरक्षेत्र भित्र विद्यालय वितरणको अवस्थाको मूल्यांकन गरी आवश्यकता अनुसार नया विद्यालय खोल्ने समायोजन गर्नुपर्ने भएमा सो समेत गरिनेछ ।
६. संस्थागत विद्यालयहरुको वर्गीकरण गर्दै विद्यालयहरुले उठाउने शुल्कलाई सुत्रमा आधारित र न्यायोचित हुनेगरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
७. संस्थागत विद्यालयहरुले उपलब्ध गराउने विभिन्न प्रकारका छात्रवृत्तिलाई व्यवस्थित गरी न्यायोचित बनाइनेछ ।
८. विद्यालय बाहिर रहेका विद्यालय उमेर समूहका सबै बालबालिकाहरुलाई विद्यालयको पहुँचमा ल्याइनेछ ।
९. शैक्षिक सूचना व्यवस्थापन प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्दै उपलब्ध गराइने सेवालार्ई छिटो छरितो र गुणस्तरीय बनाइनेछ ।

## खण्ड २ बुटवल, असार ३१ गते, २०७६ साल भाग १ संख्या १

१०. नगरका १९ वटै वडामा १/१ वटा नमूना बालविकास केन्द्र र १/१ वटा नमूना आधारभूत विद्यालय क्रमशः विकास गरिनेछ ।
११. सबै विद्यालय कम्पाउण्ड भित्र वृक्षारोपण गरी विद्यालयमा हरीयाली वातावरण बनाइने छ । साथै विद्यालयहरूमा रडरोगन गरी आकर्षक बनाइनेछ ।
१२. कम्प्यूटर नभएका आधारभूत विद्यालयहरूलाई कम्प्यूटर सहयोग गर्नुका साथै शिक्षकहरूलाई कम्प्यूटर, गणित तथा विज्ञान विषयमा मागमा आधारित तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
१३. बालविकास कक्षाका लागि उपलब्ध गराइदै आएको खाजा कार्यक्रमलाई समयानुकूल उपयुक्त नर्सका आधारमा व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ ।
१४. शिक्षकहरूलाई अवलोकन भ्रमण गराई अनुभव गरिएका राम्रा अभ्यासहरूलाई विद्यालयहरूमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१५. विद्यालय निरीक्षण र अनुगमन कार्यलाई नियमित र व्यवस्थित गरी शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धिसँग आवद्ध गरिनेछ ।
१६. बालबालिकाहरूको सर्वाङ्गीण पक्षको विकासका लागि प्रतियोगितात्मक अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनेछ ।
१७. विद्यालय व्यवस्थापन तथा सिकाई उपलब्धिमा सुधारका लागि प्रोत्साहनका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१८. न्यून वेतनधारी विद्यालय कर्मचारीहरू तथा बालविकासका सहयोगी कार्यकर्ताहरूका लागि पोशाकको व्यवस्थाका साथै उनीहरूको पारिश्रमिकलाई न्यूनतम राष्ट्रिय मापदण्ड बमोजिम पुऱ्याउन क्रमशः प्रयास गरिनेछ ।
१९. विद्यालय शिक्षा प्रणालीलाई प्रविधिमा आधारित बनाउन यस वर्ष ४ वटा विद्यालयहरूमा नमूना डिजिटल कक्षा सञ्चालन गरिनेछ ।
२०. बुटवलको शैक्षिक विकासमा संस्थागत विद्यालयहरूबाट समेत भएको योगदानको उच्च मूल्यांकन गरिनेछ । संस्थागत विद्यालयहरूको सहकार्यमा सरोकारवालाहरूको क्षमता विकास गरी सिकाई सीपलाई अझ प्रभावकारी बनाउन आवश्यक प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
२१. संस्थागत र सामुदायिक विद्यालयका पदाधिकारीहरूलाई एकै ठाउँमा राखि विद्यालयमा भएका असल अभ्यास र समस्या पहिचान गरी कार्यान्वयन योजना बनाइ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२२. धार्मिक विद्यालयहरूलाई मुलप्रवाहीकरण गर्दै प्रभावकारी र गुणस्तरीय शिक्षा उपलब्ध गराउने गरी आवश्यक सहयोग गरिनेछ ।
२३. बुटवल बहुमुखी क्याम्पसलाई प्रादेशिक विश्व विद्यालयको केन्द्रीय क्याम्पसको रूपमा विकास गर्न संघ तथा प्रदेश सरकारसँग सहकार्य गरिनेछ ।
२४. यस नगरमा स्थापित लुम्बिनी वाणिज्य क्याम्पसलाई मानित विश्व विद्यालयको रूपमा स्थापना गर्न आवश्यक जग्गा व्यवस्थापन सहित संघ तथा प्रदेश सरकारसँग सहकार्य गरिनेछ ।
२५. बुटवललाई शैक्षिक क्षेत्रको हवको रूपमा विकास गर्ने तथा बुटवलमा इन्जिनियरिङ कलेज स्थापना गरी दक्ष प्राविधिक जनशक्ति उत्पादन गर्न प्रथम चरणमा बुटवल टेक्निकल इन्स्टिच्यूटको पूर्णसंरचनामा जोड दिदै संघ, प्रदेश तथा विकास साभेदारहरूको सहकार्यमा प्राविधिक शिक्षालाई अगाडि बढाइनेछ ।

## खण्ड २ बुटवल, असार ३१ गते, २०७६ साल भाग १ संख्या १

२६. खेलकुदका लागि पूर्वाधार विकास गर्नुका साथै खेल र खेलाडीहरूलाई उत्साहित र क्रियाशील बनाउने खालका विभिन्न खेलकुद कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
२७. राष्ट्र र समाजका लागि उल्लेखनिय योगदान दिने व्यक्तिको सम्मानमा स्थापना गरिएका विभिन्न खेलकुद कार्यक्रम तथा रचनात्मक कृयाकलाप सञ्चालनमा सहयोग गरिनेछ ।
२८. युवा वर्गलाई खेलकुदको माध्यमबाट स्वस्थ जीवनशैली निर्माण, सिर्जनात्मक क्षमताको विकास र समाजको प्रतिष्ठा अभिवृद्धि गर्न प्रेरित गरिनेछ ।
२९. संघसस्था र क्लवहरूसँगको सहकार्यमा हरेक वडामा शारिरीक व्यायामशाला, खेल मैदान, कभर्ड हल निर्माण र सञ्चालन गरिनेछ ।
३०. बुटवल बहुमुखी क्याम्पसको खेल मैदान प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरी व्यवस्थित गरिनेछ ।
३१. युवा वर्गलाई लक्षित गरी लागु पदार्थ दुर्व्यसन सम्बन्धमा सचेतीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
३२. विकासका हरेक गतिविधिहरूमा युवाहरूको अर्थपूर्ण सहभागिताद्वारा क्षमता विकास गर्दै उनीहरूलाई आत्मनिर्भर तर्फ उन्मुख बनाइनेछ ।
३३. युवा वर्गमा रहेका सिर्जनशील सीप, क्षमताको पहिचान गर्दै सीप तथा क्षमता विकासको माध्यमबाट युवा उद्यमशिलता विकास तथा प्रोत्साहन कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
३४. युवा क्लव गठन, युवा संसद स्थापना र अभ्यास कार्यक्रमद्वारा हरेक वडा स्तरको विकासमा भएका प्रयासहरूलाई द्रुत गतिमा अगाडि बढाइनेछ ।
३५. युवा वर्गमा योग तथा साधनाको माध्यमबाट स्वस्थ जीवन शैली निर्माणका लागि अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
३६. किशोर अवस्थाका विद्यार्थीहरूलाई लागु पदार्थ दुर्व्यसनीको समस्याबाट मुक्त गर्न विभिन्न स्थानहरूमा गोप्य रूपमा खोजी केन्द्र/निगरानी केन्द्र स्थापना गरिनेछ ।
३७. भाषा, कला, साहित्य, संस्कृतिको उन्नयन विकास, प्रवर्द्धन, संरक्षण, सम्वर्द्धन गर्न कला साहित्य प्रतिष्ठान स्थापनाका लागि कानूनी प्रबन्ध मिलाई सकिएको हुँदा सोसँग सम्बन्धित विषय प्रतिष्ठान मार्फत सञ्चालन गर्ने प्रबन्ध मिलाईनेछ । सर्जक वृत्ति सम्मान तथा उपचार राहत कोषको कार्यविधि बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
३८. नगरमा एक बहुसाँस्कृतिक केन्द्र तथा नाट्यघर सञ्चालनका लागि आवश्यक सहजिकरण गरिनेछ ।

### (क) जनस्वास्थ्य

१. पूर्ण खोप सुनिश्चितताको निरन्तरताका लागि खोप सम्बन्धी कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउँदै लगिनेछ ।
२. शहरी स्वास्थ्य केन्द्र तथा शहरी स्वास्थ्य प्रवर्द्धन केन्द्रको अवस्थिति, सेवा प्रवाह र संरचनामा समयानुकूल पुनरावलोकन गरी स्वास्थ्य सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउँदै लगिनेछ । सबै वडाहरूमा निःशुल्क आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको सहज पहुँच हुने गरी सेवा विस्तारमा जोड दिइनेछ ।
३. गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा सर्वसुलभ एवं प्रभावकारी रूपमा प्रवाह गर्न आवश्यक दक्ष जनशक्ति व्यवस्थापन गर्दै करार सेवामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीहरूको सेवा सुविधामा एकरूपता कायम गर्दै समयानुकूल सुधार गरिनेछ ।



४. ज्येष्ठ नागरिकको स्वास्थ्य प्रबर्द्धनको लागि नगर प्रमुख ज्येष्ठ नागरिक घरदैलो स्वास्थ्य कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
५. पोषणयुक्त खानाको बारेमा सचेतना फैलाउँदै पोषण शिक्षा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी र नतिजामुखी बनाउनुको साथै कुपोषण भएका बालबालिकाहरूलाई उचित उपचार तथा पोषणको प्रबन्ध मिलाउन पहल गरिनेछ ।
६. स्वास्थ्य चौकी तथा शहरी स्वास्थ्य केन्द्रको भौतिक स्तरोन्नति, न्यूनतम औषधि तथा औजार, उपकरणको उपलब्धतामा वृद्धि गर्दै लैजानुको साथै औषधि भण्डारण र ढुवानीलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
७. स्वास्थ्य कार्यक्रममा सरकारी, गैरसरकारी, सहकारी र निजी क्षेत्रसँगको सहयोग, समन्वय र सहभागितालाई जोड दिइनेछ । स्वास्थ्य सेवा प्रदायक निजी स्वास्थ्य संस्थालाई व्यावसायिक एवं जवाफदेही बनाई पेशागत स्तरीयता कायम गराउन र सेवाको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न पहल गरिनेछ ।
८. मातृशिशु स्वास्थ्य कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी र नतिजामुखी बनाउनुको लागि उप-प्रमुख सुरक्षित मातृत्व प्रबर्द्धन कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
९. सर्ने तथा नसर्ने रोगको प्रकोप न्यूनीकरण र नियन्त्रणका लागि विभिन्न स्वास्थ्य प्रबर्द्धनात्मक कार्यक्रममा जोड दिदै लगिनेछ ।
१०. विद्यालय स्वास्थ्य कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्दै लगिनेछ । यस आर्थिक वर्षमा सबै संस्थागत विद्यालयहरूले एकजना स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था गर्नको लागि पहल गरिने छ । सामुदायिक विद्यालयका हकमा वडाहरूमा स्थापना भएका शहरी स्वास्थ्य सस्थाहरू मार्फत विद्यालय स्वास्थ्य कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
११. महामारीको पूर्व तयारी, रोकथाम तथा व्यवस्थापनको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ । डेंगु रोगको रोकथाम र नियन्त्रणका लागि वडास्तरीय खोज र नष्ट गर अभियानलाई सामाजिक परिचालन मार्फत् प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
१२. मेडिकलजन्य फोहोरको दीगो व्यवस्थापनको लागि सार्वजनिक निजी साभेदारी नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
१३. नगरपालिका अन्तर्गत सञ्चालित सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा परिवार नियोजनका पाँच वटै सेवा उपलब्ध गराउन आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१४. प्रदेश सरकारसँगको समन्वयमा पिउने पानीको गुणस्तर परीक्षण, तरकारी र फलफूल लगायत खाद्यपदार्थमा प्रयोग हुने विषादिको नियन्त्रण तथा सूतीजन्य पदार्थको प्रयोगमा कानूनबमोजिम प्रभावकारी नियमनको आवश्यक व्यवस्था गरिने छ ।
१५. उत्कृष्ट सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्यसंस्था, स्वास्थ्यकर्मी तथा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई पुरस्कृत गर्दै लगिनेछ । महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको क्षमता अभिवृद्धि तथा प्रोत्साहनका कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१६. एचआइभी/एड्स, क्षय/कुष्ठ लगायतका राष्ट्रिय कार्यक्रम तथा अभियानलाई थप प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।

**नगरसभा सदस्यज्यूहरु**

उल्लेखित नीति कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने कार्यविधिहरु आ.व. २०७६/०७७ को पहिलो चौमासिक भित्रै स्वीकृत गरी कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

उल्लेखित नीति कार्यक्रमहरु सफलता पूर्वक कार्यान्वयन गर्न सकिएमा मुलुकले अगाडि सारेको “सम्बृद्ध नेपाल सुखी नेपाली” को महायात्रा “सम्बृद्ध बुटवल खुसी बुटवल” को अभियानमा थप इट्टा थप्दै हामीले परिकल्पना गरेको “सबल आर्थिक केन्द्र समुन्नत बुटवल”को लक्ष्य प्राप्त गर्न सकिन्छ, र पर्यटन, कृषि, उद्योग, वाणिज्य, शिक्षा, स्वास्थ्य तथा यातायात र सञ्चारको हवको रुपमा बुटवललाई स्थापित गर्दै जान सकिन्छ, भन्ने दृढ विश्वास लिएको छु ।

**अन्त्यमा;**

उल्लेखित नीति कार्यक्रम उप-महानगरपालिकाको एकलो प्रयासले मात्र कार्यान्वयन हुन सक्दैन । यसका लागि संघ तथा प्रदेश सरकारको आड र भरोसा, विकास साभेदारहरुको सहकार्य, सबै तहका जनप्रतिनिधिहरु, सबै राजनीतिक दल, उद्योगी व्यवसायी, विभिन्न सरकारी, गैर सरकारी निकाय संघसंस्था, टोल विकास संस्था, सामाजिक अभियन्ता, निर्माण व्यवसायी लगायत सम्पूर्ण नगरबासी बुवा, आमा, दाजुभाई तथा दिदीबहिनीहरुको साथ सहयोग र सक्रियता खबरदारी अनि रचनात्मक आलोचना समेत प्राप्त भएमा मात्र कार्यान्वयन सफल हुने हुँदा यस अवसरमा त्यस प्रकारको सहयोगका लागि विनम्रतापूर्वक अनुरोध गर्दै प्रस्तुत नीति कार्यक्रम तैयार गर्न सहयोग गर्ने सम्पूर्ण जनप्रतिनिधि कर्मचारीहरु लगायत सम्पूर्णलाई हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

शिवराज सुवेदी  
प्रमुख

प्रमाणीकरण मिति: २०७६/०३/२६

आज्ञाले  
चक्रपाणी शर्मा  
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत